

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่ประกอบสร้างภาพตัวแทนเด็กดี
2. เพื่อวิเคราะห์วิถีปฏิบัติทางวาทกรรมที่สัมพันธ์กับการประกอบสร้างภาพตัวแทนเด็กดี
3. เพื่อวิเคราะห์วิถีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรมที่สัมพันธ์กับการประกอบสร้างภาพตัวแทนเด็กดี

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การรายงานข่าวหรือเหตุการณ์ที่นำเสนอเรื่องราวของเด็กดีที่ปรากฏในเว็บไซต์ต่าง ๆ จำนวน 100 ข่าว ดังนี้

1. Tnews จำนวน 30 ข่าว
2. ไทยรัฐออนไลน์ จำนวน 25 ข่าว
3. Kapook จำนวน 24 ข่าว
4. Amarintv จำนวน 8 ข่าว
5. Sanook จำนวน 6 ข่าว
6. Mthai จำนวน 6 ข่าว
7. News ch7 จำนวน 1 ข่าว

สรุปผล

1. ผลการศึกษากลวิธีทางภาษาที่ประกอบสร้างภาพตัวแทนเด็กดี

1.1 การใช้คำ พบว่า มีการใช้กลุ่มคำเพื่อประกอบสร้างภาพตัวแทนเด็กดี เรียงลำดับจากจำนวนมากไปหาน้อย ดังนี้

- 1.1.1 กลุ่มคำที่มีความหมายเกี่ยวกับความกตัญญู จำนวน 49 ข่าว
- 1.1.2 กลุ่มคำที่มีความหมายเกี่ยวกับการมีจิตสาธารณะ จำนวน 17 ข่าว
- 1.1.3 กลุ่มคำที่มีความหมายเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต จำนวน 15 ข่าว
- 1.1.4 กลุ่มคำที่มีความหมายเกี่ยวกับการประหยัดอดออม จำนวน 5 ข่าว
- 1.1.5 กลุ่มคำที่มีความหมายเกี่ยวกับการตั้งใจศึกษาเล่าเรียน จำนวน 5 ข่าว
- 1.1.6 กลุ่มคำที่มีความหมายเกี่ยวกับการหาเลี้ยงชีพ จำนวน 3 ข่าว
- 1.1.7 กลุ่มคำที่มีความหมายเกี่ยวกับความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

จำนวน 3 ข่าว

- 1.1.8 กลุ่มคำที่มีความหมายเกี่ยวกับการมีกิริยามารยาทที่ดี จำนวน 2 ข่าว
- 1.1.9 กลุ่มคำที่มีความหมายเกี่ยวกับความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ จำนวน 1 ข่าว

1.2 การใช้ประโยค พบว่า มีการใช้ประโยค 2 ลักษณะ ได้แก่ การใช้ประโยคแสดงเหตุผล และการใช้ประโยคแสดงความขัดแย้ง เพื่อประกอบสร้างภาพตัวแทนเด็กดีที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ เด็กที่มีความกตัญญู ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน และหาเลี้ยงชีพด้วยตนเอง

1.3 การใช้มูลบท พบว่า มีการใช้มูลบท เพื่อประกอบสร้างภาพตัวแทนเด็กดีที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ เด็กที่มีความซื่อสัตย์สุจริต

1.4 การใช้สหบท พบว่า มีการใช้สหบท เพื่อประกอบสร้างภาพตัวแทนเด็กดีที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ มีความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

1.5 การเล่าเรื่อง พบว่า มีการเล่าเรื่อง 2 ลักษณะ ได้แก่ การเล่าแบบแสดงเหตุผล และการเล่าเรื่องแบบบรรยายภาพ เพื่อประกอบสร้างภาพตัวแทนเด็กดี ที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ เด็กที่มีความกตัญญู มีจิตสาธารณะ มีความซื่อสัตย์สุจริต ประหยัดอดออม ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน หาเลี้ยงชีพ มีความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ มีกิริยามารยาทที่ดี และมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

จากกลวิธีทางภาษา ทำให้เห็นว่าภาษาสามารถประกอบสร้างภาพตัวแทนเด็กดี คือ เด็กที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ เด็กที่มีความกตัญญู มีจิตสาธารณะ มีความซื่อสัตย์สุจริต ประหยัดอดออม ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน หาเลี้ยงชีพ มีความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ มีกิริยามารยาทที่ดี และมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ซึ่งสามารถจำแนกแยกย่อยได้เป็น 1) เด็กดี คือ เด็กที่เป็นแบบอย่างที่ดี และ 2) เด็กดี คือ สมาชิกที่ดีของสังคมและประเทศชาติ

2. ผลการวิจัยปฏิบัติทางวาทกรรมที่สัมพันธ์กับการประกอบสร้างภาพตัวแทนเด็กดี

2.1 สถานที่และโอกาสของการสื่อสาร (Setting and Scene)

สถานที่และโอกาสของการสื่อสารข่าวหรือเหตุการณ์ที่นำเสนอเรื่องราวของเด็กดี เป็นพื้นที่สาธารณะที่ผู้รับชมสามารถเข้าถึงได้ตลอดเวลา 24 ชั่วโมง สามารถสืบค้นข้อมูลข่าวย้อนหลัง หรือรับชมข่าวสารซ้ำ ๆ ได้ โดยไม่มีข้อจำกัด และผู้รับสารสามารถเข้าถึงเว็บไซต์ที่นำเสนอข่าวหรือเหตุการณ์เด็กดีได้ด้วยการเข้าถึงเว็บไซต์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ทั้งจากคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ และเครื่องมือการสื่อสารต่าง ๆ

ผู้ส่งสารและผู้รับสารไม่ได้สื่อสารแบบเผชิญหน้ากันโดยตรง แต่เป็นการสื่อสารผ่านสื่อกลาง คือ พื้นที่อินเทอร์เน็ต ซึ่งสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นพื้นที่สาธารณะที่สามารถเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว และเข้าถึงผู้รับสารได้อย่างแพร่หลาย โดยไม่มีข้อจำกัดด้านภูมิศาสตร์แต่อย่างใด ทำให้การรับรู้ข่าวสารเป็นไปอย่างรวดเร็วและฉับไว สำหรับช่วงเวลาปรากฏเหตุการณ์การสื่อสารนั้นครอบคลุมระหว่างปี พ.ศ. 2555-2565 ซึ่งข่าวสารเหล่านี้ได้รับการเผยแพร่ในสังคมไทย ตั้งแต่ช่วงเวลาดังกล่าวจนถึงปัจจุบัน

สถานที่ที่นำเสนอภาพตัวแทนเด็กดีในข่าวสังคมออนไลน์มากที่สุด ได้แก่ ถนน รองลงมาเป็น บ้าน โรงเรียน ตลาดและร้านค้า คลอง โรงพยาบาล วัด ชุมชน โรงงาน สถานที่ก่อสร้าง สถานีรถไฟ ห้างสรรพสินค้า ชายหาด สวนสาธารณะ และถ้า หนึ่งยังมีข่าวที่ไม่ได้ระบุสถานที่อีกจำนวนหนึ่ง

แสดงให้เห็นว่า การประพุดิตนเป็นเด็กดี หรือมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการเป็นเด็กดี สามารถปฏิบัติได้
ทุกหนแห่งโดยไม่มีข้อจำกัด

2.2 ผู้ร่วมการสื่อสาร (Participant)

ผู้ร่วมการสื่อสาร ประกอบไปด้วย ผู้ร่วมการสื่อสาร ประกอบไปด้วย ผู้ให้ข้อมูล
ผู้เขียนข่าวและนำเสนอข่าว และผู้รับสาร

ผู้ให้ข้อมูล อาจเป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องใกล้ชิดกับเด็กดี หรือเป็นผู้พบเห็นเหตุการณ์
การทำความดีของเด็กดีที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับการกระทำดี

ผู้เขียนข่าวหรือผู้นำเสนอข่าวจะนำข้อมูลที่ตนได้รับ (รับสาร) มาเขียนเป็นข่าวหรือ
นำเสนอการรายงานข่าว จากนั้นเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเหล่านั้นผ่านเว็บไซต์ข่าว (ส่งสาร) โดยที่ผู้อ่านหรือ
ผู้ชมเป็นผู้รับสาร

ผู้รับสารคือ ประชาชนทุกเพศทุกวัย ที่สามารถเข้าถึงข่าวออนไลน์ได้จากการเข้าใช้งาน
อินเทอร์เน็ต โดยมีกลุ่มเป้าหมายหลัก คือ เด็กและเยาวชนไทย เนื่องจากเป็นกลุ่มที่ผู้ผลิตต้องการปลูกฝัง
ให้เด็กไทย มีคุณลักษณะของความเป็นเด็กดี ผ่านกลุ่มความหมายของคำหรือชุดคำที่ประกอบสร้างภาพ
ตัวแทนเด็กดี ดังจะเห็นได้จากการรายงานข่าว

2.3 จุดมุ่งหมาย (Ends)

จุดมุ่งหมายของข่าวสังคมออนไลน์ นอกจากจะเป็นการรายงานข่าวหรือเหตุการณ์ที่
เกิดขึ้น เพื่อให้ทราบว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร ทำไม และอย่างไร การรายงานข่าวหรือเหตุการณ์
เกี่ยวกับเด็กดี ยังมีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการปลูกฝังเด็กและเยาวชนไทยให้เป็นเด็กดี โดยผ่านกลวิธีทาง
ภาษาและโน้มน้าวให้ผู้รับสารคล้อยตามยอมรับว่า เด็กดีเป็นเด็กที่พึงประสงค์ของสังคมไทย

นอกจากนี้ ข่าวสังคมออนไลน์มักนำเสนอภาพของเด็กดีที่มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ยากลำบาก มีฐานะยากจน และร้องขอให้ผู้รับสารที่ใจบุญ ให้ช่วยบริจาคเงินหรือสิ่งของ เพื่อช่วยเหลือ
เด็กดี

2.4 ลำดับวัจนกรรม (Act sequences)

ลำดับวัจนกรรม คือ การลำดับวัจนกรรมด้วยองค์ประกอบของข่าว ได้แก่ พาดหัวข่าว
ความนำ และรายละเอียดของข่าว

พาดหัวข่าว เป็นส่วนที่สร้างความน่าสนใจ จะใช้คำที่สะดุดตา และเร้าความสนใจจาก
ผู้อ่าน ซึ่งข่าวเด็กดีจะพาดหัวข่าวด้วยการนำเสนอภาพตัวแทนเด็กดี โดยการใช้คำหรือกลุ่มคำที่แสดง
ให้เห็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กดี ได้แก่ กลุ่มคำที่มีความหมายเกี่ยวกับความกตัญญู การมีจิต
สาธารณะ ความซื่อสัตย์สุจริต การประหยัดอดออม การตั้งใจศึกษาเล่าเรียน การหาเลี้ยงชีพ ความรักชาติ
ศาสนา และพระมหากษัตริย์ การมีกิริยามารยาทที่ดี และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

ความนำ เป็นการบอกเนื้อเรื่องของข่าว ครอบคลุมใจความสำคัญและข้อเท็จจริงของ
ข่าว รวมทั้งช่วยขยายความพาดหัวข่าว

รายละเอียดของข่าว เป็นการลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนและหลัง และให้รายละเอียดเกี่ยวกับข่าวที่ว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร ทำไม และอย่างไร

2.5 น้ำเสียง (Key)

น้ำเสียงที่ปรากฏในข่าวเด็กดี เป็นน้ำเสียงชื่นชมการกระทำของเด็กดี โดยสะท้อนผ่านการเลือกใช้คำที่ให้ความหมายเชิงบวก เช่น น่าชื่นชม, น่ายกย่อง เป็นต้น เพื่อสื่อถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กดี และยังปรากฏการใช้น้ำเสียงแสดงความเห็นอกเห็นใจเด็กดีที่มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ยากลำบาก

2.6 เครื่องมือสื่อสาร (Instrumentalities)

เครื่องมือสื่อสาร คือ ช่องทางการสื่อสารข่าวสารหรือเหตุการณ์เด็กดี ด้วยการเข้าถึงเว็บไซต์ ที่นำเสนอข่าวเหล่านั้น โดยผู้รับสารจะต้องใช้เครื่องมือสื่อสารที่สามารถรองรับการใช้งานอินเทอร์เน็ต เพื่อให้สามารถเข้าใช้งานได้ นอกจากนี้สื่ออินเทอร์เน็ตสามารถเผยแพร่ข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว และเข้าถึงผู้รับสารได้เป็นจำนวนมาก นำเสนอในรูปแบบของการเขียน และมีภาพหรือวีดิทัศน์ ประกอบการนำเสนอข่าวนั้น ๆ

2.7 บรรทัดฐานของการปฏิสัมพันธ์และการตีความ (Norm of interaction and interpretation)

บรรทัดฐานของการปฏิสัมพันธ์และการตีความ บรรทัดฐานของการปฏิสัมพันธ์ เป็นการใช้สื่อเว็บไซต์เป็นตัวกลางในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เขียนข่าวหรือผู้นำเสนอข่าวกับผู้รับสาร โดยไม่ได้ปฏิสัมพันธ์กันโดยตรงและเป็นการสื่อสารทางเดียว ผู้รับสารไม่สามารถตอบกลับได้ในทันที และข่าวเด็กดีนั้นจะต้องผ่านการคัดกรองและเลือกนำเสนอโดยผู้ผลิต ก่อนเผยแพร่ให้แก่ผู้รับสาร ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารนั้นต่อไป ด้านบรรทัดฐานของการตีความ ผู้รับสารจะรับทราบว่าข้อมูลข่าวสารดังกล่าวเป็นข้อเท็จจริง เป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริงในสังคม เนื่องจากเป็นการรายงานข่าวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นประจำวัน

2.8 ประเภทของตัวบท (Genres)

ประเภทของตัวบท คือ เป็นการรายงานข่าวหรือเหตุการณ์เด็กดี อันเป็นลักษณะของการสื่อสารออนไลน์ของสื่อมวลชน ที่สามารถเข้าถึงคนจำนวนมากได้ภายในเวลาอันรวดเร็ว ตัวบทจะนำเสนอเรื่องราวของเด็กดีตามองค์ประกอบของข่าว ได้แก่ พาดหัวข่าว ความนำ และรายละเอียดของข่าว และมีภาพประกอบการนำเสนอข่าว อย่างไรก็ตามบางข่าวจะใช้วีดิทัศน์ประกอบข่าวหรือเหตุการณ์ที่นำเสนอเรื่องราวเด็กดี

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบของการสื่อสารตามแนวคิดของเดลล์ ไฮม์ (Dell Hymes, 1974 อ้างถึงใน ญัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2556 : 123-124) ข้างต้น นำมาสู่ภาพรวมของกระบวนการผลิตและกระจายตัวบท และกระบวนการบริโภคนิยมและตีความตัวบท ดังนี้

กระบวนการผลิตและกระจายตัวบท ข่าวสังคมออนไลน์เป็นตัวบทที่ผลิตโดยสื่อมวลชนเจ้าของเว็บไซต์นั้น ๆ โดยมีวัตถุประสงค์ของการผลิตคือเพื่อนำเสนอข่าวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นประจำวันผ่านกระบวนการคัดเลือกอย่างมีจุดประสงค์ คือ เพื่อปลูกฝังคุณลักษณะของเด็กดีและถ่ายทอดค่านิยมของเด็กดีที่สังคมไทยพึงปรารถนา

การผลิตตัวบทของข่าวออนไลน์ นอกจากจะใช้คำหรือกลุ่มคำที่แสดงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กดีแล้ว ยังเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ทางสังคม เพื่อนำเสนอภาพตัวแทนเด็กดี เช่น การเชื่อมโยงกับวันเด็กแห่งชาติ เพื่อนำเสนอภาพตัวแทนเด็กที่มีความกตัญญู การเชื่อมโยงกับวันพ่อแห่งชาติ หรืองานพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร เพื่อนำเสนอภาพตัวแทนเด็กดีที่มีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

ด้านการกระจายตัวบท มีการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อถ่ายทอดภาพตัวแทนของเด็กดีผ่านทางเว็บไซต์ ซึ่งสามารถเข้าถึงได้ตลอดเวลาอย่างไม่มีข้อจำกัด และยังเป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงคนจำนวนมากด้วยเวลาอันรวดเร็ว โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มเด็กและเยาวชนที่ได้รับการซึมซับความเป็นเด็กดีผ่านกลวิธีการใช้ภาษาและการนำเสนอข่าว

กระบวนการบริโภคและตีความตัวบท ข่าวสังคมออนไลน์มีกระบวนการบริโภคและตีความตัวบท โดยเจ้าของเว็บไซต์ต่าง ๆ ได้แก่ tnews.com, thairath.co.th, kapook.com, amarintv.com, sanook.com, mthai.com และ news.ch7.com ซึ่งเว็บไซต์เหล่านี้สื่อความในทิศทางเดียวกัน คือ ภาพตัวแทนของเด็กดีในลักษณะต่าง ๆ ผ่านการรายงานข่าวหรือเหตุการณ์ ซึ่งผู้รับสารรับรู้ได้ว่าเป็นข่าวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง พร้อมทั้งจะบริโภค ซึมซับ และปฏิบัติตามภาพตัวแทนนั้น ทั้งยังสอดคล้องกับค่านิยมของสังคมไทย

3. ผลการวิจัยปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรมที่สัมพันธ์กับการประกอบสร้างภาพตัวแทนเด็กดี

3.1 ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อการสื่อภาพตัวแทนเด็กดีในข่าวสังคมออนไลน์ ได้แก่ ค่านิยมเรื่องความอาวุโส ค่านิยมเรื่องความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และค่านิยมเรื่องการศึกษา นอกจากนี้แนวคิดหรือนโยบายของรัฐ ยังอาจมีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตตัวบท กล่าวคือ เมื่อพิจารณาจากช่วงเวลาของการนำเสนอข่าวเด็กดีจากทั้ง 5 แหล่ง ในช่วงปี พ.ศ. 2555-2563 ตรงกับช่วงเวลาของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2559, แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2552-2559 และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 รวมถึงค่านิยมหลัก 12 ประการ ดังที่ปรากฏในแผนปฏิรูปการศึกษา พ.ศ. 2558-2564

3.2 ผลของการสื่อภาพตัวแทนเด็กดีในข่าวสังคมออนไลน์ที่มีต่อสังคม ได้แก่ การกำหนดนิยามของสมาชิกที่พึงประสงค์ของสังคมไทย และการกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและผู้ใหญ่

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ภาพตัวแทนเด็กดีในข่าวสังคมออนไลน์ พบว่า มีประเด็นที่ควรพิจารณา ดังนี้

1. กลวิธีทางภาษาที่ประกอบสร้างภาพตัวแทนเด็กดี มีการใช้คำเรียกรวมกับการใช้คำหรือชุดคำ จำนวน 9 กลุ่มความหมาย เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย เพื่อประกอบสร้างภาพตัวแทนเด็กดี ได้แก่ กลุ่มคำที่มีความหมายเกี่ยวกับความกตัญญู กลุ่มคำที่มีความหมายเกี่ยวกับการมีจิตสาธารณะ กลุ่มคำที่มีความหมายเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต กลุ่มคำที่มีความหมายเกี่ยวกับการประหยัดอดออม กลุ่มคำที่มีความหมายเกี่ยวกับการตั้งใจศึกษาเล่าเรียน กลุ่มคำที่มีความหมายเกี่ยวกับการหาเลี้ยงชีพ กลุ่มคำที่มีความหมายเกี่ยวกับความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ กลุ่มคำที่มีความหมายเกี่ยวกับการมีกิริยามารยาทที่ดี และกลุ่มคำที่มีความหมายเกี่ยวกับความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

กลุ่มความหมายที่พบมากที่สุด สามอันดับแรก ได้แก่ กลุ่มคำที่มีความหมายเกี่ยวกับความกตัญญู กลุ่มคำที่มีความหมายเกี่ยวกับการมีจิตสาธารณะ และกลุ่มคำที่มีความหมายเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต แสดงให้เห็นว่าข่าวเด็กดีต้องการเน้นย้ำคุณลักษณะเหล่านี้ให้แก่เด็กและเยาวชนไทยเป็นหลัก

กลุ่มความหมายเกี่ยวกับความกตัญญู ชวนนำเสนอเรื่องราวของเด็กดี ที่ช่วยแบ่งเบาภาระของพ่อแม่ การช่วยพ่อแม่ทำงาน การเลี้ยงดูพ่อแม่ผู้สูงวัยและทุกคนในครอบครัว รองลงมาเป็นกลุ่มความหมายเกี่ยวกับการมีจิตสาธารณะ นำเสนอเรื่องราวของเด็กดีที่ช่วยเหลือบุคคลอื่นในสังคม และกลุ่มความหมายเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต นำเสนอเรื่องราวของเด็กดีที่เก็บทรัพย์สินมีค่าส่งคืนเจ้าของ

นอกจากนี้กลุ่มความหมายทั้ง 9 กลุ่ม ยังปรากฏเช่นเดียวกับการนำเสนอภาพตัวแทนเด็กดีในสื่อรูปแบบอื่น ๆ เช่น งานวิจัยของอุมาวัลย์ ชีช่วง (2555) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในเรื่องเล่าสำหรับเด็กในหนังสือวันเด็กแห่งชาติ พ.ศ. 2523-2553 พบชุดความคิด ได้แก่ ความกตัญญู รู้คุณ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และความมีน้ำใจ ความขยันหมั่นเพียร การประหยัดอดออม การตั้งใจศึกษาเล่าเรียน และการทำงานที่สุจริต งานวิจัยของวิสันต์ สุขวิสิทธิ์ (2554) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทยตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2503-2544: การศึกษาตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ พบชุดความคิดเกี่ยวกับการกระทำเกี่ยวกับผู้มีคุณ การกระทำที่เกี่ยวข้องกับผู้ใหญ่ การกระทำที่เกี่ยวข้องกับชาติและส่วนรวม การกระทำที่เกี่ยวข้องกับศาสนา การกระทำที่เกี่ยวข้องกับกษัตริย์ การกระทำที่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตย การรักษามรดกของชาติ ความขยันหมั่นเพียร ความคล่องแคล่ว การสำรวมกิริยา ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความมีระเบียบวินัย ความสะอาด ความละเอียดรอบคอบ ความอดทน การใช้สอยเงินทอง และความสามัคคี

การปรากฏชุดความคิดเกี่ยวกับความเป็นเด็กดีที่สอดคล้องกันเหล่านี้ แสดงให้เห็นการตอกย้ำชุดความคิด และอุดมการณ์ความเป็นเด็กดี แม้ว่าตัวบทที่ใช้นำเสนอความเป็นเด็กดีจะแตกต่างกันก็ตาม แต่ชุดความคิดเกี่ยวกับเด็กดียังคงปรากฏซ้ำ ๆ และได้รับการนำเสนออย่างต่อเนื่อง

2. วิถีปฏิบัติทางวาทกรรมที่สัมพันธ์กับการประกอบสร้างภาพตัวแทนเด็กดี ชาวสังคมออนไลน์ ผลิตขึ้นโดยสื่อมวลชน โดยผ่านกระบวนการคัดเลือกเนื้อหา เพื่อนำเสนอต่อสาธารณชนทางอินเทอร์เน็ต ด้วยจุดประสงค์ที่ต้องการแฝงภาพตัวแทนความเป็นเด็กดีผ่านการใช้คำหรือชุดคำ เพื่อประกอบสร้างภาพตัวแทนเด็กดี จำนวน 9 กลุ่มความหมาย และเมื่อเด็กดีแสดงพฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสม มักจะได้รับสิ่งที่ดีตอบแทนเสมอ เช่น ได้รับคำชมเชย เกียรติบัตร ทุนการศึกษา เป็นต้น ซึ่งผู้รับสารเหล่านี้คือ กลุ่มเด็กและเยาวชนที่พร้อมจะยอมรับและปฏิบัติตามอย่างไม่มีข้อโต้แย้งด้วยวาทกรรมที่กระทำอย่างแนบเนียนเสมือนสะท้อนความจริงในสังคม อันแฝงไว้ด้วยการครอบงำความคิดจากผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นผู้ผลิต คัดเลือก และนำเสนอวาทกรรมเหล่านี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุมาวัลย์ ซีซัง (2555) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในเรื่องเล่าสำหรับเด็กในหนังสือวันเด็กแห่งชาติ พ.ศ. 2523-2553 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าอุดมการณ์ต่าง ๆ ที่แฝงผ่านเรื่องเล่าเหล่านี้ถ่ายทอดไปสู่เด็กได้อย่างแนบเนียน โดยไม่ถือเป็นการคุกคาม หรือมีลักษณะของการบังคับไปสู่เด็ก ด้วยการใช้เสียงของตัวละครในเรื่องและถ่ายทอดความจริงต่าง ๆ ที่ปรากฏ เพื่ออำพรางตัวผู้เขียนที่แท้จริงเอาไว้ อาจจะกล่าวได้ว่าแม้เรื่องเล่าสำหรับเด็กในหนังสือวันเด็กแห่งชาติดูเหมือนจะเป็นเรื่องของเด็ก แต่แท้จริงแล้วเรื่องเล่าเหล่านี้เป็นเรื่องของผู้ใหญ่ ที่ผู้ใหญ่ต้องการใช้ในการหล่อหลอม กล่อมเกลา และกำกับควบคุมเด็กอย่างแยบยล

สุนทรีย์ โชติติลล และณัฐพร พานโพธิ์ทอง (2562) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในวาทกรรมสื่อสำหรับเด็กที่ผลิตโดยวัดพระธรรมกาย ผลการศึกษาพบว่า วาทกรรมสื่อสำหรับเด็กได้รับการนำเสนอในรูปแบบสื่อธรรมะสีขาวที่มีการแพร่กระจายในสังคมอย่างกว้างขวางในระดับหนึ่งผ่านช่องทางสื่อของวัดพระธรรมกาย อีกทั้งกลุ่มผู้บริโภควาทกรรมก็ได้จำกัดอยู่เพียงกลุ่มเด็กและเยาวชนเท่านั้น ครูหรือพ่อแม่ผู้ปกครองก็เป็นกลุ่มเป้าหมายผู้บริโภควาทกรรมไปด้วยในฐานะผู้มีอำนาจในการเลือกสื่อสำหรับเด็ก เมื่อพิจารณาอย่างผิวเผินก็จะเห็นว่าเน้นการสอนทำความดีด้วยการทำบุญอย่างง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน อาทิ การบริจาคทาน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับช่วงวัยของเด็กและเยาวชนที่มีได้เข้าใจแก่นของหลักธรรมทางพุทธศาสนามากนัก แต่หากพิจารณาในเชิงวิพากษ์จะเห็นว่าวาทกรรมสื่อสำหรับเด็กที่ผลิตโดยวัดพระธรรมกาย สอดแทรกอุดมการณ์เกี่ยวกับบุญตามแนวทางของวัดพระธรรมกายไว้ ซึ่งการถ่ายทอดอุดมการณ์ดังกล่าวสามารถหล่อหลอมความเชื่อและความศรัทธาในแนวทางการสอนของวัดพระธรรมกายให้กับเด็กและเยาวชนได้ นอกจากนี้ผู้บริโภควาทกรรมที่ถูกหล่อหลอมด้วยอุดมการณ์ดังกล่าวตั้งแต่วัยเด็ก ก็จะกลายเป็นสมาชิกถาวรของวัดพระธรรมกาย และกลุ่มเด็กและเยาวชนเหล่านี้ก็จะทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดอุดมการณ์บุญ ด้วยการมีบทบาทเป็นผู้เลือกวาทกรรมสื่อให้กับบุตรหลานและคนในครอบครัวต่อไป และวิสันต์ สุขวิสิทธิ์ (2554) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทยตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2503-2544 ผลการศึกษาพบว่า หนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทยตามหลักสูตรประถมศึกษา มีได้เพียงแต่สื่อความคิด

และอุดมการณ์ต่าง ๆ เพื่อปลูกฝังคุณสมบัตินี้ต่าง ๆ ตามที่วัตถุประสงค์ของหลักสูตรและจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยกำหนดไว้เท่านั้น แต่ยังคงความคิดและอุดมการณ์อื่นที่มีผลต่อทัศนคติการมองโลก รวมถึงการแสดงออกทางสังคมไปยังผู้เรียน โดยที่ผู้เรียนเองก็ไม่ทันรู้สึกตัวว่ากำลังได้รับการปลูกฝังอุดมการณ์ดังกล่าวจากหนังสือเรียน

ดังนั้นการวิเคราะห์วิถีปฏิบัติทางวาทกรรม จึงช่วยทำให้เห็นว่ากระบวนการผลิตและบริโภคตัวบท มีความเกี่ยวพันกันทั้งผู้ผลิตและผู้รับสาร ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในลักษณะของความเป็นผู้ใหญ่และความเป็นเด็ก การนำเสนอข่าวจึงเป็นแบบแผนและอยู่ภายใต้การควบคุมของผู้ใหญ่ ที่สามารถเลือกนำเสนอสิ่งที่ผู้ใหญ่เห็นว่าจะช่วยสร้างเด็กและเยาวชนให้เป็นสมาชิกอันพึงประสงค์ของสังคมไทย และมีอิทธิพลในการโน้มน้าว ชี้นำเด็กและเยาวชนไทยผ่านวาทกรรมความเป็นเด็กดีที่กระทำอย่างเนบเนียน โดยผู้รับสารอาจไม่ทันรู้สึกตัว

3. วิถีปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรมที่สัมพันธ์กับการประกอบสร้างภาพตัวแทนเด็กดี

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าสังคมและวัฒนธรรมไทยให้ความสำคัญกับการเคารพยกย่องผู้อาวุโส การให้ความสำคัญกับชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ และการให้ความสำคัญกับการศึกษา ค่านิยมเหล่านี้จึงนำมาใช้ประกอบสร้างภาพตัวแทนเด็กดีที่นำเสนอผ่านข่าวสังคมออนไลน์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นระบบคิดที่ไหลเวียนอยู่ในสังคมไทย ข่าวสังคมออนไลน์จึงมิได้มุ่งนำเสนอข่าวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าวเท่านั้น แต่ยังคงทำหน้าที่ตอกย้ำชุดความคิดที่คอยควบคุมกำกับพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนไทยให้เป็นไปตามบรรทัดฐานของสังคมไทย ซึ่งถูกประกอบสร้างขึ้นมาจากผู้ใหญ่ว่าเด็กดีควรมีคุณลักษณะอย่างไร เพื่อจะได้กำหนดเป็นกรอบการประพฤติปฏิบัติตนให้กับเด็กในสังคมให้กระทำตามระเบียบแบบแผนเพื่อให้สังคมเป็นไปด้วยความสงบเรียบร้อย และผลิตเด็กดีมีคุณภาพตามที่สังคมและประเทศชาติต้องการ

สอดคล้องกับงานวิจัยของวิสันต์ สุขวิสิทธิ์ (2554) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทยตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2503-2544 ผลการวิเคราะห์วิถีปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรมในหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทย แสดงให้เห็นว่าอุดมการณ์ในหนังสือเรียนเหล่านี้ มีส่วนสัมพันธ์กับความคิด ความเชื่อที่ปรากฏอยู่ในสังคม คือ ความคิดเรื่องความอาวุโส ความคิดเรื่องระบบอุปถัมภ์ ความคิดทางพระพุทธศาสนา ความคิดเรื่องชายเป็นใหญ่ รวมถึงแนวคิดหรือนโยบายที่รัฐให้ความสำคัญ ด้วยเหตุนี้หนังสือเรียนจึงมีความสัมพันธ์กับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมอย่างยิ่ง กล่าวคือ หนังสือเรียนนั้นเป็นวาทกรรมที่ได้รับอิทธิพลจากระบบความคิดความเชื่อต่าง ๆ ในสังคมไทยและขณะเดียวกันก็ผลิตซ้ำ ตอกย้ำ หรือสื่อความคิด ความเชื่อต่าง ๆ กลับไปสู่ผู้อ่านและสังคมโดยรวมเช่นกัน หนังสือเรียนจึงมิได้ทำหน้าที่เป็นเพียงเอกสารทางวิชาการที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนในชั้นเรียนตามที่หลักสูตรกำหนดเท่านั้น แต่หนังสือเรียนยังทำหน้าที่เป็นสารทางอุดมการณ์ที่ตอกย้ำหรือสื่อความคิดต่าง ๆ ที่มีผลต่อทัศนคติและการแสดงออกทางสังคมของคนในสังคมไทยด้วยเช่นกัน

อุมาวัลย์ ซีซ่าง (2555) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในเรื่องเล่าสำหรับเด็ก ในหนังสือวันเด็กแห่งชาติ พ.ศ. 2523-2553 ผลการวิเคราะห์วิถีปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรมในเรื่องเล่าสำหรับเด็ก แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์กับอุดมการณ์ที่ปรากฏในเรื่องเล่าสำหรับเด็กในหนังสือวันเด็กแห่งชาติ ได้แก่ นโยบายของรัฐบาลในแต่ละช่วงเวลา แนวคิดเรื่องระบบอาวุโส แนวคิดเรื่องระบบอุปถัมภ์และการรวมกลุ่ม แนวคิดเรื่องคุณธรรมพื้นฐานที่มาจากหลักธรรมทางพุทธศาสนาและหลักปฏิบัติของพุทธศาสนิกชน ความเชื่อในเรื่องเหนือธรรมชาติ รวมถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ แนวคิดเรื่องความเป็นหญิง-ความเป็นชาย แนวคิดเรื่องความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ที่สัมพันธ์กับอุดมการณ์ชาตินิยม แนวคิดต่าง ๆ รวมถึงนโยบายของรัฐบาลดังกล่าว เน้นเรื่องการสร้างเด็กที่มีลักษณะตามที่รัฐเห็นว่าพึงประสงค์ ทั้งการเป็นเด็กดี คนดี พลเมืองที่พึงประสงค์ และชาย-หญิงที่พึงประสงค์ ชุดความคิดที่รัฐพยายามปลูกฝังผ่านตัวบทเรื่องเล่าเหล่านี้ ส่วนหนึ่งเป็นการผลิตซ้ำความคิดเดิมในสังคมไทย ทำให้เกิดการยอมรับในสถานภาพและบทบาทของตนเองว่ามีความแตกต่างภายใต้ความสัมพันธ์แบบเด็ก-ผู้ใหญ่ ผู้ชาย-ผู้หญิง รวมถึงพระมหากษัตริย์-รัฐบาล-ประชาชน ดังนั้นจึงต้องปฏิบัติตามหน้าที่ของตนให้ได้อย่างครบถ้วนและเหมาะสมตามลำดับชั้นในสังคม ซึ่งเรื่องเล่าถูกสร้างขึ้นจากผู้ที่มิอำนาจรัฐหรือเป็นกลุ่มอำนาจหลักในสังคม เพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับการจัดระเบียบสังคมทั้งหมดนี้อาจเรียกได้ว่า เป็นการปลูกฝังอุดมการณ์รัฐ ซึ่งเป็นชุดความคิดความเชื่อที่จะเป็นฐานในการปฏิบัติ อันเป็นการช่วยให้รัฐและผู้มีอำนาจสามารถปกครองได้อย่างราบรื่น

ดังนั้นการวิเคราะห์วิถีปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรม จึงทำให้เห็นว่าสังคมและวัฒนธรรมไทยมีผลต่อการผลิตชุดความคิดที่กระทำผ่านสื่อสำหรับเด็กด้วย โดยเฉพาะแนวคิดหรือนโยบายของรัฐในช่วงเวลานั้น อย่างไรก็ตามมิได้มีเพียงปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมไทยที่ส่งผลต่อชุดความคิดต่าง ๆ แต่การสื่อชุดความคิดหรือภาพตัวแทนต่าง ๆ ยังส่งผลต่อสังคมด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะการกำหนดนิยามของสมาชิกที่พึงประสงค์ของสังคมไทย และการกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

การวิจัยนี้สามารถนำไปเป็นตัวอย่างในการศึกษาวิเคราะห์ภาพตัวแทนเด็กดีที่ปรากฏในสื่อต่าง ๆ สำหรับผู้ที่สนใจศึกษาได้

ข้อเสนอแนะประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

1. ศึกษาภาพตัวแทนเด็กดี ที่ปรากฏในพื้นที่สื่อสารณะอื่น ๆ
2. ศึกษาภาพตัวแทนลักษณะอื่น ๆ ที่ปรากฏในข่าวสังคมออนไลน์
3. ศึกษาเปรียบเทียบภาพตัวแทนเด็กดีในสื่อต่าง ๆ